

NOTAT

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Departementet

Veterinærkontoret

Ref. MKRO

Den 25. oktober 2016

Redegørelse fra Fødevarestyrelsens håndtering af husdyr-MRSA fra 2006 – 30. september 2016 – departementets bemærkninger

Indledning

Miljø- og Fødevareministeriets departement har modtaget Fødevarestyrelsens redegørelse om styrelsens håndtering af husdyr-MRSA i perioden 2006 til 30. september 2016. Redegørelsen fokuserer særligt på de kritikpunkter, der har været rejst i DR's dokumentarprogram "Den dag penicillinen ikke virker" sendt den 18. september 2016. Da elementer af kritikken vedrører inddragelse og orientering af minister og Folketing i relation til husdyr-MRSA, vil departementet i det følgende supplere Fødevarestyrelsens redegørelse de relevante steder med bemærkninger vedrørende disse forhold.

Vedr. kapitel 8 i redegørelsen, s. 12:

Fødevarestyrelsens indsats overfor husdyr-MRSA

Det fremgår af Fødevarestyrelsens redegørelse, at det tidligere er indstillet, at ekspertgruppen (nedsat af Fødevareministeren i samarbejde med Sundhedsministeren i august 2014 bestående af repræsentanter fra Sundhedsstyrelsen, Statens Serum Institut, Den Danske Lægeforening, Fødevarestyrelsen, DTU Veterinærinstitutet, Den Danske Dyrlegeforening og Veterinærinstitutet i Norge) genindkaldes for at vurdere resultaterne fra en række screeningsundersøgelser, som er blevet gennemført i andre dyrearter end svin.

Departementet oplyser, at den daværende miljø- og fødevareminister den 26. februar 2016 sendte et brev til sundheds- og ældreministeren vedrørende genindkaldelse af MRSA-ekspertgruppen, om hvorvidt sundheds- og ældreministeren kunne tilslutte sig, at ekspertgruppen blev genindkaldt i efteråret. Den 22. marts 2016 svarede sundheds- og ældreministeren, at hun kunne tilslutte sig forslaget om at indkalde ekspertgruppen til efteråret 2016. Miljø- og fødevareministeren oplyste på samrådet den 11. oktober, at MRSA-ekspertgruppen vil blive genindkaldt.

Formålet er, at gøre status over initiativerne i handlingsplanen, herunder resultaterne af de foreløbige screeninger og indikationer fra den igangværende forskning, for at se på, om der er grundlag for at justere indsatsen. Ekspertgruppen vil i den forbindelse blive bedt om at adressere avlstoppens betydning for smittespredning og smitteveje. Ekspertgruppen vil også blive bedt om at rette fokus på husdyr-MRSA forekomst i andre dyrearter end svin. Færdiggørelsen af det endelige kommissorium for arbejdet udestår dog p.t.

Vedr. kapitel 10 i redegørelsen, s. 13:

Svar på: Blev ministeren forholdt viden om DTU's anbefaling fra 2010 om at undersøge avls- og opformeringsbesætninger?

Den daværende fødevareminister bliver i efteråret 2010 indkaldt til samråd om MRSA, og samrådet afholdes den 17. november 2010. Til brug for samrådet er der indhentet baggrunds- og beredskabsmateriale fra Fødevarestyrelsen. Det fremgår af departementets sag om samrådet MN, at der bl.a. indgår et notat fra DTU Fødevareinstituttet af 7. november 2010 om MRSA og muligheder for bekæmpelse og forebyggelse. I notatet listes forekomst i avls- og opformeringsbesætninger som værende ét af de områder, hvor der ifølge DTU Fødevareinstituttet mangler afklaring og undersøgelser. Følgende kommentar fra Fødevarestyrelsen fremgår endvidere af departementets samrådssag, som er forelagt den daværende fødevareminister:

"Indtil videre tyder resultaterne på, at det vil være relevant at sætte ind i toppen af avlspyramiden. Det vil sige avls- og opformeringsbesætningerne. Det er derfor i første omgang her en screening for MRSA vil komme på tale. Fødevarestyrelsen og DTU er i øjeblikket ved at se på, om den nuværende diagnosticeringsmetode kan optimeres, så den er velegnet til at undersøge et større antal dyr med. Når dette arbejde er færdigt, vurderes der at være udviklet en egnet metode, der kan afprøves i avls- og opformeringsbesætninger. En screening af disse besætninger vil give en god indikation af udbredelsen af MRSA i dette led. Den viden skal sammen med øvrig viden, bruges til at vurdere muligheden for at skabe og bibeholde et MRSA frit miljø, som der kan handles svin i."

I samme forbindelse påbegyndte Fødevarestyrelsen et projekt, der havde til formål at udvikle en diagnostisk metode, som kunne anvendes til at frikende besætninger for MRSA. Projektet var opdelt i to faser. Første fase blev gennemført. Anden fase blev behandlet i den af Mette Gjerskov i efteråret 2012 nedsatte aktionsgruppe, og i styregruppens afsluttende prioritering fravælges initiativet, da der var flere forskningskrævende forhold, der skulle afklares inden det ville give mening at etablere et egentligt deklareringsystem ift det overordnede formål om at reducere MRSA-smitten. Herunder var det nødvendigt at få klarlagt, hvordan der skulle interveneres i forhold til at reducere husdyr-MRSA i svinebesætninger inden projektet kunne igangsættes. Styregruppen vurderede endvidere, at en deklaraionsordning for alle danske svinebesætninger (og på sigt måske også andre husdyrhold) ville være meget

omkostningstung i forhold til den potentielle besparelse for det humane sundhedsvæsen sådan som sygdomsbyrden af husdyr-MRSA var på daværende tidspunkt.

På ovenstående baggrund bemærker departementet, at DTU's anbefaling om at undersøge avls- og opformeringsbesætninger er videreformidlet til den daværende fødevareminister i forbindelse med behandlingen af samrådsspørgsmålene M og N i november 2010.

Vedr. Kapitel 12., s.14:

Svar på: Hvorfor valgte Fødevarestyrelsen at udelade DTU's forslag om "top-down approach" i redegørelsen fra 2012 til Folketinget?

Den daværende fødevareminister bestiller i marts 2012 en redegørelse fra Fødevarestyrelsen over problemstillingerne vedrørende MRSA. Redegørelsen modtages i departementet den 3. maj og forelægges ministeren uredigeret den 16. maj. På s. 6 fremgår:

"Det er DTU's vurdering, at der bør bruges en top-down approach med fokus på avlsbesætninger for at minimere og begrænse spredning af MRSA så meget som muligt." Desuden står det videre, [...at]"Der foreligger dog ikke videnskabelig dokumentation for, at MRSA smitte kan forhindres udelukkende via MRSA frie handelsmønstre".

Ministeren modtager sagen til godkendelse og har følgende ønsker til justeringer, idet ministeren samtidigt bemærker, at MRSA er en højt prioriteret problemstilling:

- *Materialet bedes justeret til en form hvor det er egnet til oversendelse til Folketinget.*
- *Der anmodes endvidere om en vurdering af, hvorvidt der kan udarbejdes en metode til at anerkende besætninger som MRSA-fri, inkl. offentliggørelse af denne status.*
- *Der udarbejdes en handlingsplan, herunder tidsplan, for det videre arbejde.*

Departementet sender den 1. juni 2012 en bestilling til Fødevarestyrelsen om at justere redegørelsen på baggrund af ministerens ønsker og besvare de øvrige spørgsmål fra ministeren, jf. ovenfor.

I en periode fra den 7. til den 12. juni 2012 udveksles en række mails imellem Fødevarestyrelsen og departementet med udkast til den justerede redegørelse. Korrespondancen er udtryk for en helt sædvanlig dialog imellem departement og styrelsen i sager som den foreliggende, hvorved en række forhold bliver afklaret og uddybende spørgsmål til materialet bliver stillet og besvaret. I denne periode justeres redegørelsen på en række områder særligt med henblik på dels at give en kortere og afklarende dækning og dels at identificere hvilke emner, der kunne behandles i den arbejdsgruppe, som samtidigt blev foreslået nedsat. Forslagene fra det første forelagte udkast til redegørelse blev derfor tilpasset til i stedet at skulle indgå i det videre arbejde i den foreslåede arbejdsgruppe, herunder om smittespredning i almindelighed og i den forbindelse forslaget fra DTU om et særligt fokus på avlsbesætninger.

I den endelige redegørelse, som ministeren godkender den 26. juni 2012, herunder indstillingen om at etablere en arbejdsgruppe vedr. MRSA med en bemærkning om *"Godt, at vi går dybere ned i problemstillingen"* og som samme dag oversendes til Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, lyder det pågældende afsnit, under underoverskriften **"Minimering af overførsel mellem MRSA-frie besætninger"** på s.6 som følger:

"Ved spredning af dyresygdomme er handel med dyr af afgørende betydning for overførsel af smitstoffer mellem besætninger. Derfor bør det være muligt at minimere eller muligvis forhindre ny introduktion i MRSA-frie besætninger. Ud fra erfaringer med andre tilsvarende tiltag er det vigtigt, at der kan demonstreres en cost-effektivitet inden igangsættelse. Dette må derfor drøftes både med forskere, der har erfaring og viden med sygdomsbekæmpelse i svinebesætninger, og med svineerhvervet. Der foreligger dog ikke videnskabelig dokumentation for, at MRSA overførsel kan forhindres udelukkende via MRSA frie handelsmønstre."

Dette uden direkte at nævne DTU's anbefaling om en særlig indsats i avlstoppen.

Uddrag af cover til forlæggelsen:

"Redegørelsen er blevet justeret, så den har en form, der kan oversendes til Fødevareudvalget. Samtidig er redegørelsen opdateret med hensyn til, at Fødevarestyrelsen stiller med en anbefaling om at nedsætte en arbejdsgruppe til at belyse hvilke tiltag, der kan iværksættes for at minimere MRSA-forekomsten i svinebesætninger samt minimere overførslen af MRSA til mennesker fra svin.

Arbejdsgruppen vil have til formål at diskutere, hvad der umiddelbart kan gøres i forhold til at smittebarriere og forbedre hygiejnen i staldene.

Fødevarestyrelsen foreslår sig selv som formand for arbejdsgruppen og foreslår deltager som DTU-Food, DTU-Vet, KU-Sund og Videnscenter for Svineproduktion (VSP)."

Vedr. kapitel 13 i redegørelsen, s. 16:

Svar på: Hvorfor undersøgte Fødevarestyrelsen ikke avls- og opformeringsbesætningerne for MRSA i 2013 – som anbefalet af aktionsgruppen?

Som opfølgning på redegørelsen etablerede fødevareministeren sammen med sundhedsministeren aktionsgrupper på hvert af de to resistensområder MRSA og ESBL. Aktionsgrupperne (opdelt arbejdsgruppe og styregruppe) var bredt sammensat med deltagelse af forskningsinstitutioner, erhverv samt sundhedsmyndighederne og de havde til opgave at komme med forslag til tiltag, der på den korte bane kunne reducere risikoen for smitte med hhv. MRSA og ESBL. Arbejdsgruppen om MRSA bestod af repræsentanter fra Fødevarestyrelsen, Sundhedsstyrelsen, Statens Serum Institut, DTU Fødevareinstituttet, DTU Veterinærinstituttet, Københavns Universitet KU Sund, Landbrug & Fødevarer og

Arbejdstilsynet. Grupperne havde en fælles styregruppe, hvor de enkelte forslag til initiativer blev fremlagt og prioriteret. Styregruppen bestod af repræsentanter fra Fødevarestyrelsen, Sundhedsstyrelsen, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Sundhedsministeriet, Statens Serum Institut, DTU Fødevareinstituttet, DTU Veterinærinstituttet, Københavns Universitet KU Sund, Landbrug & Fødevarer.

Jf. ovenfor blev de konkrete emner, som var præsenteret i det første udkast til MRSA redegørelse (den 3. maj 2012) inddraget i aktionsgruppernes arbejde, herunder forslaget fra DTU om et særligt fokus på avlsbesætninger i forbindelse med smittespredning. MRSA aktionsgruppen fremlagde i 2013 en række forslag til indsatser, der blev behandlet på det afsluttende møde i styregruppen den 9. oktober 2013. Et af forslagene var, at der udover den på det tidspunkt igangværende undersøgelse af slagtesvin, skulle gennemføres stikprøveundersøgelser af samtlige besætninger for forekomst af MRSA. Forslaget blev ikke prioriteret af styregruppen, som fandt at det i aktuelle situation med begrænsede midler var mest relevant at fokusere på indsatser, der var egnet til at mindske spredningen af husdyr-MRSA fra svinebesætninger til mennesker. En enig styregruppe besluttede på mødet den 9. oktober 2013 at der skulle arbejdes videre med anbefalingerne om etablering af en national sundhedsfaglig rådgivningstjeneste vedrørende husdyr-MRSA samt et projekt i samarbejde med Landbrug og Fødevarer, der havde som formål at mindske risikoen for spredning af MRSA ud af stalden ved forbedrede hygiejnetiltag, og et "Forum for husdyr-MRSA" til udmøntning af arbejdsgruppens anbefalinger om et styrket myndighedssamarbejde. De tre tiltag blev alle igangsat.

Departementet bemærker, at man i efteråret 2013 søgte at opnå yderligere midler til en styrket indsats mod multiresistente bakterier i forbindelse med udmøntning af puljen til grøn omstilling på baggrund af finanslovsaftalen for 2014. Her blev der foreslået afsat i alt op til 40 mio. kr. fordelt med 10 mio./år i perioden 2014-17. Det blev i den sammenhæng anført, at midler der måtte afsættes i den forbindelse navnlig var tiltænkt udmøntning af anbefalingerne fra aktionsgrupperne for MRSA og ESBL. Ministeriets oplæg herom blev forelagt og godkendt af den daværende fødevareminister i december 2013. I den efterfølgende tværministerielle proces blev forslaget ikke prioriteret.

Øvrige bemærkninger

Departementet vil udover de ovenfor nævnte forhold bemærke, at den daværende fødevareminister i august 2014 besluttede, at avlstoppen skulle screenes for MRSA forekomst. Resultatet af screeningen viste en forekomst af MRSA på 63 % i avlsbesætninger og 68 % i slagtesvinebesætninger.

Endvidere nedsatte den daværende fødevareminister i august 2014 en bredt sammensat ekspertgruppe der fik i opdrag at gennemføre en fornyet risikovurdering af husdyr-MRSA og herunder komme med anbefalinger til tiltag, der kunne iværksættes med henblik på reduktion af spredning af husdyr-MRSA fra svinebesætninger til det omkringliggende samfund. Resultaterne af ovenfor nævnte screening blev overdraget til MRSA ekspertgruppen, som bl.a. behandlede spørgsmålet om introduktion af husdyr-MRSA via

indførsel af levende svin i besætningen. Ekspertgruppens rapport afleveres til fødevareministeren (det daværende Ministerium for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri) i december 2014 uden at indeholde anbefalinger rettet mod avlstoppen.

Ekspertgruppens anbefalinger dannede efterfølgende grundlag for en bred politisk aftale om bekæmpelse af husdyr-MRSA, herunder prioritering af forskningsmidler på 35 mio. kr.